

გაზეთის ფასი

აღიღებში: ბაზაიანი	ბაზაიანი	6 მან.
საქონლისა — 7 მან.	საქონლისა	3 — 50 კ.
საქონლისა — 4 —	საქონლისა	2 —
თვისა — 2 — 50 კ.	თვისა	75 კ.
თვისა — 1 —	თვისა	15 კ.

ფრომბა

თფილისში — „დროების“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და კაპა. სტამბაში, ხანის ქუჩაზე, ამატუნის სახლში. თფილისის გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Вь Тифлисъ. Вь контору редакцїи грузинской газеты „ВРЕМЯ“. შუთაისში — ლ. ლ. ლ. უ. ა. ს. თ. ა. ნ. — პოლიციის ქუჩაზე მელქონ პალიევის სახლში.

პეტროს ორი თვის განმავლობაში შეუძლია უკანვე მიიღოს თავის ხარჯით სტატია, რომელიც გამოგზავნილი იყო „დროებაში“ დასაბეჭდათ, მაგრამ, რომლისაზე მიზნისა გამო, არ დაბეჭდა.

თუ აუცილებელი საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია შეამოკლებს, გამოგზავნილ სტატიას და ისე დაბეჭდს გაზეთში.

საკრედიტო და სალიტერატურო გაზეთი.

წელიწადი მისუთი.

ხელის-მოსწარი „დროებაში“ შიქილვა

თფილისში — „დროების“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და კაპა. სტამბაში, ხანის ქუჩაზე, ნ. ამატუნის სახლში.

შუთაისში — ბერასიმე ძალანდარიშვილთან (სასულიერო სასწავლებელში) და ლუარსაბ ლულუასთან.

თფილისის და შუთაისის გარეშე მცხოვრებთა შემდეგი ადრესით შეუძლიანთ დაიბარონ თფილი: Вь Тифлисъ. Вь контору редакцїи грузинской газеты „ВРЕМЯ“, при типогра- Меликова и К-о.

ხელ-მოსწარი ფასი:

პრთის წლისა თფილისში და აგრეთვე გარეშე აღიღებში	6	7
ნახევრის წლისა	3	4
სამის თვისა	2	2
პრთის თვისა	75	1

გომავალ ხელის-მოსწარლვს უმორჩილვსად ვსთხოვთ, დაბარებისა თანა-გამოგზავნონ რედაქციაში გაზეთის ხელ-მოსწარი ფასი და გარკვევით და-ბილი თამიანთი ადრესი, უ. ი. სასხოვრავალი ადგილი, სახელი და გვარი.

ამ წლის ხელის-მოსწარლვს უმორჩილვსად ვთხოვთ გაზეთის ფული ვალე ამოტანონ.

თუ რომელსამე ამ წლის ჩვენ ხელის მომწერლებს რომელიმე წი დააკლათ „დროებისა“, ეთხეთ შეგვატკობინონ და ვეცდებით შეუსრულოთ.

შინაარსი:

რედაქციისაგან. — საქართველო: „დროების“ რედაქციაში. — ბიბლიოგრაფია. — რუსეთი. — წყვილი. — მისი ამბები. — უცხო ქვეყნები: აგს-ს და ბერძანია. — სფრანგეთი. — ლიუქსემბურგი. — მალა. — ტელეგრაფები. — ნარევი. — მანცხა-ბები.

მეტონი — უელტონისტი გოდება. 6. სკანდელისა

დღესასწაულების გამო, „დროების“ ამჟამად ასევე 51 ნომერმა რამდონიმე დღე დაიგვიანა.

ფელტონი

ფელტონისტი გოდება

Ахъ боже мой, что становъ говорить
Княгиня Марья Алексѣвна?
„ГОРЕ ОТЪ УМА“

პრთი შემთხვევა უნდა გიამბო, ჩემო სა-
რელო მკითხველო, ისეთი შემთხვევა, რომ
ამბავი ძლიერ მოკლე და სასაცილოა. ამ
ხრობით მე შენ გართვას და განხლისებას
რებ, იქნება დღესასწაულებში ერთი ნა-
რის საათის სიამოვნება მინც ჩემი მხრით
გვას.

გვამ... შევეყანაში უმარამოთ არა ხდება
და ჩემი ბედი ისეთი უცნაურია, რომ სა-
ორი სამის სიტყვის თქმა საჭირო და სა-
ია, იქ შე დაუბოლოებელ წილადობილას
და მოგიყვე: და, სიამოვნების მაგიერათ, გა-
ვების ოფლი გადინო ჩემი ფელტონის
ების დროს...

მერე? — ამ საგანზე შენ რა გაქვს საუბრე-
ბელი?

მაშ, ამბის მოთხრობის წინ, ჯერ მთელი
თაბახი უსარგებლოთ იმით უნდა ავიმსო, სად
მოხდა ეს ამბავი.

პრთი ქვეყანა არის დედა მიწაზე — შეეცდი,
უნდა მეთქვა: „სადაც“ — რომელსაც სახელი
შსახელო ჰქვია; რომელიც ჩვენსას სრული-
ადაც არ ჩამოგავს, არც ჩვენი მფობლებისას,
არც ჩვენი ნაცნობებისას, არც ჩვენი მეგობ-
რებისას, არც ჩვენი მტერებისას, ერთი სიტ-
ყვით არც ერთს არა გავს და არც ერთთან
მისვლა-მოსვლა არა აქვს.

ამ ქვეყანაში სახლები უკულმა დგანან, კა-
ციებს ჩვენებური არა აქვსთრა, თითო თვალის
და შევიღუტის მეთი. წყლის მაგიერათ იქ შარ-
ბათია მდინარეში და პურის მაგიერათ ხალ-
ხი მანანით ძღება. მალეები, ხომ, იმ ქვეყანაში
სხეულიად არ მოიძებნებინ.

კაცები... უკაცრავათ ძიღვე, შეეცდი
ჩემო ბატონო. — კაცებს თავი დაეწებოთ. . .
მიწა — სულ სიბი ქვა და ქვიშაა. რაღა ბევრი
გავაძვლო, „შსახელო ქვეყანა“ სრულებით,
სრულებით, სრულებით ჩვენსას არ ჩამოგავს

სამართველო

„დროების“ ალსარება.

პრთი რომელიმე „დროების“ ნომერი რომ
აიღოს მკითხველმა ხელში და გადახედოს, ის
რამდონსამე განყოფილებას წახავს ამ გაზეთ-
ში; მაგალითად: მოწინავე სტატიები,
საქართველო, რუსეთი, უცხო ქვე-
ყნები, ომის ამბები (ამჟამად), ნა-
რევი, განცხადებები და სხვ. რომე-
ლიც გნებავთ, სხვა გაზეთი აიღეთ და დარ-
წმუნდებით, რომ ყველა ისინიც სხვა და სხვა
განყოფილებებთან არიან დანაწილებულნი. მა-
ნათლებულ ქვეყნებში, საცა გაზეთებს ათასო-
ბით და ათი ათასობით ჰყავთ ხელის-მოსწერ-
ლები და საცა ისინი ყოველ დღე გამოდიან,
თითოეულ ამნაირ განყოფილებას რედაქტო-
რისაგან ცალკე პირი ჰყავს მიჩენილი, რომე-
ლიც მხოლოდ ამ თავის განყოფილებისთვის
აგროვებს ცნობებსა. რედაქტორი ვალდებუ-
ლია მართო ყური უფლას, რომ სხვა და სხვა
განყოფილებებისთვის მოგროვილ ცნობებსა
და ამბებსა ერთი სული ედგას და ერთგარი
ზედმოქმედება ჰქონდეს მკითხველზე; ის ვალ-
დებულია, რომ ერთს განყოფილებაში გამო-
თქმული აზრი, ან მოყვანილი ამბავი არ ეწინა-
აღმდეგებოდეს მეორე განყოფილებაში გამოთ-
ქმულსა.

შველა ეს პირები, რომელნიც ამ გვართ
მუდამ შრომობენ გაზეთისთვის, არიან გაზეთის
მუდამ თანამშრომელები, ისინი
შეადგენენ რედაქციას.

პარგათ გამართულს გაზეთებს, მუდამ თანა-
მშრომლებს გარდა, ჰყავთ კიდევ გარეშე
თანამშრომელები, ანუ კორრესპონ-
დენტები, რომელნიც სხვა და სხვა ადგილ-
ბილამ სწერენ ხოლმე ამ გაზეთებში ყველა-

ღმერთი, სჯული, ხატი, ჯვარი, არ ჩამოგავს.

რაკი ასე დაწვრილებით და ზედმიწევნით
მოთხრობის ადგილი დაგინიშნეთ, ცხლა მთელი
მეორე თაბახი უსარგებლოთ უნდა ავიმსო მო-
თხრობის „დროს“ დანიშნით.

შს ამბავი მოხდა ადამის გაჩენის სამი წლის
შედეგ. მგონია ნათლათ არის ნათქვამი, რომ
საქვე ქვეყნის გაჩენის დროს მომხდარა? მაგრამ,
ზოგიერთებისთვის ესეც არაა საკმაო: იმათ
ეგონებათ, რომ ექნება ადამ მაყრელიძის ან
ადამ შემხვარაძის გაჩენის დრო მქონ-
დეს სახეში. ამის გამო ფიცით და მტყიცით
აღვიარებ, რომ ზემოხსენებული ადამი, ჩემ
აზრში, ის პირველი კაცია, რომლის გაჩენა
დაწვრილებით აწერა მოსე წინასწარმეტყველმა
დაბადების წიგნში (თავი პირველი, მუხლი
26—30; თავი მეორე, მუხლი 20—25).

საქმე რომელიც მე უნდა აეწერო, მოხდა
არც დილას, არც შუადღის ხანს, არც სალა-
მოს, არც შუალამეს, არც დღე, არც ღამე. იმ
დროს დღეს ოცდა ოთხი საათი კი არა, ოცდა
ოთხნახევარი ჰქონდა. და ჩემი საამბობი საქ-
მე სწორით იმ ნახევარს საათში მოხდა, რა-

ფერს, რისთვისაც კი დაუჭირებდათ თვალ-
და რაც ღირსია მკითხველი საზოგადოების
ყურადღებისა. ზოგიერთი მდიდარი გაზეთები
საკუთარ კორრესპონდენტებს გზავნიან ხოლ-
მე სხვა ქვეყნებში, ამბების მოსაწერათ, თუ
აქ ქვეყნებში შესანიშნავი რამე ამბავი ხდება;
მაგალითად, ამერიკაში რომ ომიანობა იყო,
1864—66 წ., ინგლისურმა გაზეთმა Times—მა
საკუთარი კორრესპონდენტი გაგზავნა იქ; ახ-
ლანდელ ომშიც ყველა ცოტადანთ შეძ-
ლებულ გაზეთებს ჰყავთ საფრანგეთში თავის
კორრესპონდენტები, რომელნიც დაწვრილე-
ბით იწერებინან იქაურ ომიანობის ამბებს, და
Times—ს კი, ერთის მაგიერათ, სამი თუ ოთხი
კორრესპონდენტი ჰყავს.

ამნაირათ განათლებული ქვეყნების გაზე-
თებს აქეთ საშუალება კარგათ წაიყვანონ თა-
ვიანთი საქმე და სინტერესო ცნობები აცნო-
ბონ და ამბები უამბონ თავის მკითხველებსა.
ამ საშუალებას (ბევრი თანამშრომლების
ყოლას) იმათ აძლევს თვითონ საზოგადოება,
რომელსაც ეხალისება ქვეყნის ამბების შეტ-
ყობა და იმიტომ იწერს გაზეთებს. მანათლე-
ბულ ქვეყნებში ეს ორი საქმე: გაზეთის სი-
კეთე და იმის გავრცელება საზოგადოებაში
ე. ი. საშუალების მომატება — თითქმის ყო-
ველთვის კული კულზე არიან ერთმანეთზე გა-
დაბმულნი: ერთი მხრით, იმ ქვეყნებში, თუ
გაზეთი კარგია, ბევრი საშუალება ექნება
ბევრი ხელის მომწერლებისაგან, და მეორე
მხრით, თუ გაზეთს ბევრი ხელის მომწერელი
ჰყავს ან სხვა საშუალება აქვს, იმას შეუძლია
კარგათ წაიყვანოს თავის საქმე.

ახლა ცოტა ჩვენსკაც მოვიხედოთ. აბა,
როგორი სურათი დაგვიხედება ჩვენ თვალ
წინა? თუ, როგორც ამბობენ, გაზეთების, ყურ-
ნალებისა და წიგნების სიმრავლე და სიკეთე

მელიც, შემდეგ გაქრა და გადიკარგა.

მხლა ჩვენ საუცხოვოთ ვიცით ადგილი და
დრო; მაშასადამე დამწვიდებული სინიღისით
იმის გამოკვლევას შევეუდგეთ, თუ ვინ იყო
მოთხრობის მოქმედი პირა.

ის იყო არც კაცი, არც მხეცი, არც ცხო-
ველი, არც ხე, არც მცენარე, არც მადნეული,
არც არაფერი, რაც კი ჩვენ ქვეყანაში არსე-
ბობს, ან რასაც კი უარსებებია. ის იყო
„რაღაცა“....

აქ, ჩემო მკითხველო, ცოტადანთ მოთ-
ხრობა უნდა შევეწყვიტო, ამიტომ რომ მე-
შინია, გული არ მოგივიდეს, ფელტონი კუ-
თხეში არ მიადლო, — და არ თქვა, ეს ოხერი
რას მიედ-მოედებოა.

ხუმრობა გაშვებით, შეუძლებელია წარ-
მოიდგინოს კაცმა ჩვენებური ფელტონისტი
და საზოგადოთ ყურნალისტი მდგომარეობა.
შოველმა, თითქმის, მისმა სტრიქონმა, ყო-
ველმა აზრმა ათასნაირ ჩიხლიხში და ქახრაკ-
ში უნდა გაიაროს, სანამ მკითხველს მიუახ-
ლოვდება, და მხოლოდ მაღალმა ღმერთმა

რომელსაჲმ საზოგადოებაში მოასწავებს ამ საზოგადოების ცნობის მოყვარეობას და განათლებას—მაშინ, საუბედურაოთ, ეს სამოსახლე არ იქნება; ეს სურათი არც ჩვენი საზოგადოების ცნობის მოყვარეობას და არც განათლებას დამტკიცებს.

მილანარაკოთ აქ მხოლოდ „დროებაზე“, რომელიც, როგორც უნდა იყოს, სხვა ქართულ გაზეთებზე და ჟურნალებზე უფრო გავრცელებულია ჩვენ მკითხველ საზოგადოებაში.

რამდენი მუდამ თანამშრომელი ჰყავს „დროებას“? თუმცა გერცხენია ამ რიცხვის გამოთქმა, მაგრამ მაინც ვიტყვი: „დროებას“ ახლა ორი მუდამ თანამშრომელი ჰყავს, რომელიც რედაქციას შეადგენს. ორი კაცს, რასაკვირველია, ყოველთვის შეუძლია ისეთი პატარა გაზეთის გამოცემა, როგორც „დროებას“, ისიც კვირაში ერთხელ, მაგრამ საქმეც ის არის, რომ გაზეთი ამ ორ კაცსაც ვერ აღწევს იმდენ ღონისძიებას, რომ იმის შემოსავალი გაზეთის ხარჯსაც უფლებს და იმათაც; ამის გამო ისინი იძულებულნი არიან სხვა პურის მძღველ საქმესაც მოჰკიდონ ხელი. მაგალითად „დროების“ მუდამ თანამშრომლები...

ახლა გარეშე თანამშრომლები, ანუ კორესპონდენტები. შენან „დროებას“ კორესპონდენტები? შრიცხვი და უნდა იყოს! რედაქციის ყუთში რო ჩახედო კაცი, გაუკვირდება—ამდენი კორესპონდენტი და სტატიები საიდან მოგროვდება. ეს გარემოება, რასაკვირველია, სასიამოვნოა; ეს ან იმას ნიშნავს, რომ მწერლობას პატივით ადევს ჩვენში და ამის გამო ყველას მსურს მწერალი გახდეს, ან იმას, რომ ჩვენ ყველაფერი გესურს განუზიაროთ სხვებს და გულში ჩამარხვა რისაჲმ არ გვიყვარს... მაგრამ უბედურება ის არის, რომ ეს ამდენი კორესპონდენტი და სტატიები ტყუილია, დაუბეჭდავია აწყვია რედაქციის ყუთში: ყველა, ვინცა შეუძლია და არ შეუძლია წერა, აგზავნის გაზეთში დასაბეჭდავად თუ ღრუბანს სტატიებს, თუ უკუღმა კორესპონდენტებსა და ფუტურა ლექსებს.

„დროებას“ რომ შეძლება ჰქონდეს, იმას ჩვენ ორიოდე ქალაქში თავის საკუთარი კორესპონდენტები ეყოლება, თვითონ რედაქციას მისცემდა საშუალებას ახლანდელზე უკეთ წაეყვანა გაზეთის საქმი, ერთის მაგიერათ სამჯერ ან ყოველ დღე გამოიცემოდა კვირაში და სხე. მაგრამ ღონისძიება თუ არ იქნა, არაფ-

იცის, რა ფასათ უჯდება იმას ეს გავლა... მაგალითად გაცაქილი და გარუჯული აზრი მკითხველს მიუღია, ყველა მხრიდან კიდევ აყალბაყალი და სამღურო სტყუბა!—

წარმოვიდგინოთ უბრალო და სრულიად უმნიშვნელო აზრი: „ქალმა ქუჩაში გაიარა.“ რა ამ აზრზე უფრო უძლიერი და უუნებელი? ხომ არაფერი? აბა, მობრძანდით, და დაბეჭდეთ. ჯერ ხომ რედაქტორი ხელ-ფეხ კანკალით გკითხავს, თუ ძმა ხარ, მითხარა, მაგ აზრში საშიში ხომ არა არის რაო. მერე ამწყობი, სანამ აწყობდეს, ორჯერ სამჯერ მაინც გეტყვის, ვინ თუ წასაშლელი გამიხდესო. ბოლოს... ბოლოს როგორც იქნა დაიბეჭდა. დარწმუნებული იყავით, რომ დაბეჭდილ ცხემლიარში ასე ეწერება: „ერთ უცხო ქვეყანაში, ერთ სულიერს თურმე ქუჩაში გაუფლია; ზოგიერთები ამბობენ, ვითომ ეს სულიერი ქალი იყოო. მაგრამ ეს საგანი ჯერ კარგათ გამოკვლეული არ არის.“

შენა ნხო მეორეს და მესამეს დღეს, რამაგია ჩვენ პაწაწინა წერა. მართი ქუჩაში ხელს გავლებს და გეუბნება, აჰ, შე ასეთო, შე ისეთო, როგორ გამიბედავოლის გალანდლა, მაკადე, ვიჩილო, გაჩვენებ შენს სე-

რის გაკეთება არ შეიძლება. ამ ქმად „დროებას“ სამასამდი ხელის მომწერი ჰყავს და ამ რიცხვიდამ თითქმის ასს ჯერ არ შემოუტუნიათ გაზეთის ფული. მამოიანგარიშეთ—რა დარჩება და მერე თქვით—აქვს საზოგადოებას უფლება ემღუროდეს „დროებას“, თუ არა?

მკითხველს ვთხოვთ, ყველა ეს ლაპარაკი რედაქციას სასოწარკვეთილებათ და თავის საქმეზე ენერჯის მოკლებათ არ ჩაუგდოს. ახლანდელ „დროების“ რედაქციას იმედი აქვს, რომ ჩვენი საზოგადოება, აღრე იქნება თუ გვიან, როგორც რიგია, გაიგებს და დააფასებს მწერლობის საჭიროებას; მაშინ კი, რაც შეიძლება და ღონე ექნება, ის ეცდება მოახლოვდეს ეს სანატრელი დრო...

ბიბლიოგრაფია

სიამოვნებით ვაცნობებთ ჩვენ მკითხველებს ერთი ჩვენი ქართული წიგნის გამოცემა: წასულ კვირას ძველი ქართული წიგნების გამოცემლობა (უ.უ.ნ. ბერძენიძე, პ. შიშკაშვილი და ბ. წერეთელი) გამოაცემს პირველი წიგნი დავით ბურაძის-მეილის თხზულებისა, სახელად „დავით იანი.“ როგორც „დროებაში“ იყო გამოცხადებული, ეს წიგნი დაიბეჭდა იმ ფულებით, რომელიც ზოგიერთა ლიტერატურის მოყვარეობა შესწირეს ძველი წიგნების გამოცემად. ამ პირველი წიგნის გაყიდვის შემდეგ, გამოცემლები შეუდგებიან სხვა ძველი წიგნების გამოცემას. ეს წიგნი კეთილ-სინიდიანათ არის გამოცემული. სულ ნ ბეჭდვის თაბახია და ათ შ აუ რ ა თ ა ლის. იმედია, საზოგადოება ყურადღებას მიაქცევს ამ ჩვენი ძველი მწერლობის საუკეთესო თხზულებასა, რომელიც იფილისში—წიგნის მაღაზიებში იყიდება და ქუთაისში—უფ. ქალანდარიშვილთან (სასულიერო სემინარიაში).

ახლა ამის მეტს არას ვიტყვი ამ წიგნზე; შემდეგში, იმედი გვაქვს, უფრო დავწვრილებით მოვილაპარაკოთ.

რუსეთი

ზოგიერთ მერობის დიდ ქალაქებში, ქალაქის ფორტას გარდა, გამართულია ტელეგრაფები. რამდენსაჲმ ქუჩაში არის ტელეგრაფის სტანციები და ვისაც მეორე ქუჩაში ან ქალაქის ნაწილში მცხოვრებისთვის მსურს საჩქაროთ წიგნის მიწერა, შეუძლია მივიდეს

ირსო, მეორე—მახლობელი ნაცნობი—ისე ჩაიარს, თითქო ვერ გიცნო, და ბღვერით გეუბნება, ვინ მოგახსენა, რომ მე იმ ქალს მივსდივდიო? მესამე მობრძის, რა დაგვიწერია, პოქალუსტა, მითხარი, ეს არის ორი ქალი გავჯერებული შენ ფელტონზე ლაპარაკობდნო. ამას მეოთხე ვსწრება, და ამბობს—როგორ თუ რა დაუწერია, რაც ქვეყანაზე ქალეზია, ყველა ერთიანათ ლანდღვით მოუთხრიაო, დაუწერია, ყველანი ქუჩა ქუჩა დაეთრევიანო, ქმრებს სტოვებნო, კაცურ განსაცმელს იცმენ, ხმა მალა ბინძური სიტყვებით იღანდებანო,—ერთი სიტყვით ქალე ასთვის ერთიანათ, საქვეყნოთ თავი მოუჭრია, და...

საჩივარი თქვენ, იქნება, ხუმრობა გეგონათ?—დამიჯერეთ, რომ ეს ხუმრობაც არ არის, და ხანდისხან ისეთი პირებიც არიან, რომელნიც მწერლებზე სჩივიან, შეურაცყოფით ახსენეს ჩემი სახელი ამა და ამ გაზეთშიო.—სად, როდის?—„აი, ბატონო“,—ამბობენ—ამა და ამ ნომერში პირდაპირ დაწერილია, ერთ სოფელში ერთი ცრუ კაცი არისო. შევლასთვის აშკარა საქმეა, რომ ეს ჩემზეა ნათქვამიო!+

თავის მახლობელ ტელეგრაფის სტანციაში და იქილამ გაუგზავნოს ეს წიგნი. ამისთანა ქალაქის ტელეგრაფი ამ მოკლებანში პეტერბურგშიაც გაუპარათო.

იაროსლავის გუბერნიის ერთ სოფელში გლეხები არ აპირებდენ თურმე ჯერ შკოლის გახსნას, თუმცა უფროსები უქადაგებდენ იმათ სწავლის სარგებლობას; მაგრამ ბოლოს, როდესაც თვითონ იმათმა მამასახლისმა ააშენა შკოლისთვის სახლი და დაიჭირა მასწავლებელი, ყველამ დიდის სიამოვნებით მისცა თურმე თავიანთი შვილები ამ შკოლაში.

ხელმწიფე იმპერატორს დაუბეჭდებია სახელმწიფო რჩევის აზრი, რომლის ძალით სახლობ შკოლების მასწავლებლები განთავისუფლებულნი იქნებიან რეკრუტობისაგან, ე.ი. იმათ სალდათად არ გააწვევენ.

უცხო ქვეყნების გაზეთებში არის დაბეჭდილი, რომ 1856 წლის კონვენციის თაბახე კონჭერენცია 3 (15) დეკემბერს იქნება ლონდონშიო. მრთ პეტერბურლის გაზეთში ამაზე სწერენ, რომ პეტერბურლიდამ გაგზავნილი კურიერი 2 დეკემბერს მივა ლონდონშიო და მერე ლორდი ბრენვილი გაუგზავნის ყველა სახელმწიფოებს დაპატივების ქალღდასაო.

„მოსკოვის უწყებებში“ სწერენ, რომ მომავალი წლიდან უნდა გაუქმდეს რუსეთში მომრიგე მოშუადგომლების (მიროვი პოსტრენიკების) თანამდებობა, რადგან იმათ გაუთავებიათ ყველა საგლეხ-კაცო საქმეები.

ამავე გაზეთის სიტყვით, ის კამისია, რომელიც ბეჭდვის კანონების გასახილველათ იყო დანიშნული, სალდგომოთ ვითავეებს ამ განხილვასა და შემდგომ გამოიკება ბეჭდვის შესახებ ახალი კანონები.

ღვინობის და თამაქრს გამოფენაზე, რომელიც წელს ოქტომბერს იყო ოდესაში, სამხრეთი რუსეთის მეურნეობის საზოგადოებამ სხვათა შორის გადაწყვიტა, რომ მომავალ, 1871 წელს, ოდესაშივე ხილის გამოფენა გამართოთ.

თითქმის ყველა სამასწავლებლო სემინარიათან რუსეთში გახსნილია პირველ დასაწყისი შკოლები, სადაც წერა-კითხვა და საზოგა-

რომელ ზეცას და რომელ წმინდას უნდა შევედროს კაცი, რომ მიენიჭოს ამ ჩვენ ზოგიერთ მკითხველებს ცოტადენი სხვისი აზრის და სიტყვის ხათრი და პატივი? როდის მოესწრება კაცი იმ ბუნდერ დროს, როცა აზრს, გონებას, ტენს ჩვენში საზოგადოების და იმისივე წევრების სახარებლობათ მოქმედება და ღვაწლი შეეძლება? როდის მიხედება ამას საზოგადოება, როდის მისცემს ის ფართო გზას ვინებასა და აზრს, როდის დაანებებს ის თავს კეთილი აზრის წინააღმდეგობას და—მაგიერთ—აზრის გამგები, გამცხოველებელი აღმსრულებელი გახდება? როდის?

მანამდის, როგორც ჩვენშიამბობენ, ბარე ორი ტურა იკვილებს ტყეში. ამის გამო, ჩემო კეთილო მკითხველო, მეც იმ ნაირათ უნდა ვწერო, როგორც ეს დღევანდელი ფელტონი დაიწყე. რა ექნათ, მართალია, შენ უსარგებლოთ დაწერილი თაბახები გაუწებენ, შენ არ გიყვარს მეტი სიტყვები; გადაჭარბებული ლაყობა შენ თავს გაბეზრებს... მოცი. მაგრამ, ყოველ ჩვეულებას და სიყვარულს საძიკველად სამართლიანობა უნდა ედგას: ამ შემთხვევაში, შენ ხანდისხან, ჩინებულ კრესლოში წამოწოლილი რომ ხარ, და ჩემ ნა-

დოთ პირველდასაწყისი სწავლა თვითონ სემინარიების უფროსებს უნდა ემდებოდეს. რიგათ ისინი სემინარიაში მარტო ეწევიან თავიანთ მომავალ საქმეს, ე.ი. ველის გადაცემის ხელობას. ამისთანა პირდასაწყისი შკოლა გაუხსნიათ ამქმად ერთ ტერბურლის ქალების გიმნაზიასთან, სადა რეთვე უფროსი კლასების ქალები ასწავლებენ პატარებსა. ეს შკოლა არის ღირიბი დროის შეილებისათვის და ამიტომ იქ სწავლასათაა.

მიტებსკის გუბერნიის ერთ სოფელში კაცებს გაუხსნიათ პატარა შკოლა ოცდაცხუთწილისათვის, მაგრამ პირველ დღესვე დენი შაგირდები გამოჩენილან, რომ ყველა ტყეა შკოლაში შეუძლებელი საქმი. ამისთვის წილი უყრიათ და ვინც უფრო ნიერი ყოფილა და ჰხვედრია წილი, მხოლოდ ის მიუღიათ.

ოჩის აზებო

იმ დღესვე როდესაც მოლტკესაგან უვიდა ტროშუს წიგნი, რომ ლუარის დადამარცხეთ და ორღენი ხელახლად დეთო, პარიის მმართველობის ყველა რები მოსალაპარაკებლათ შეიკრიბნენ ერთ ამბობენ, რომ მრნესტ პიკარი ურჩევდა წევრებს, რომ სჯობია მოუჩივდეთ, თუ განი პირობები იქნაო. თითქმის ყველა მყოფი წევრები დეთანხმენ თურმე იმ წინადადებაზე. მაგრამ ამ დროს წამოდგა ტროშუ და აღვლცებული ხმით დაეწყო რაკი. იმან თქვა; „თვითონ ის გარკვეულად ნემცები გვიჩივენ მორიგებას, აცებს, რომ იმათი საქმე კარგათ არ მიდქმად ჩვენ ისეთ პირობებს შეგვძლევენ მელნიც ძალიან შემავიწროებელი იქნება და დავამცირებენ ჩვენ; მოელი საჭრან აღდგა ახლა და პარიის მოსაშველათ მიზამთარიც გაუჭირვებს ნემცებსაც საქმესა რიქს ჯერ კიდევ შეუძლია გაძლება. რა არ უნდა გექონდეს ჩვენ გამარჯვების იმედი უკანასკნელი იმის სიტყვები იყო: „მოვივითო, სანამ შეძლება გვაქვს!“ ამბობენ, რომ ამ სიტყვას ისეთი გავლენა ჰქონდა წევრებზე, რომ ყველანი დათანახმდენ გაგრძელებაზე.

ნემცების ჯარი თან და თან მოდის მინილამ საფრანგეთში. მართს ფრანკუ გაზეთში სწერენ, რომ ამ ქმად გამოაღანდერი (ძველი სალდათები, რომელნიც წერს უღარდელათ რომ თვალს ავლენ უსარგებლოთ დაწერილ სტრიქონებზე ვერდები, ჩვენ კანშაც წარმოიდგინე თუნუ გვირისხდები: თუ მკითხველისთვის და უსიამოვნოა უხვირო და უსარგებ სტრიქონის წაკითხვა, ათასჯერ და ათასჯერ უფრო ძნელი და მომაცდინებელი მწერლისთვის ამ უხვირო სტრიქონებია, რაცა საქმე ორიოდე სიტყვით დასქონათაც მშვენიერათ გამოხატებოდა, ში აზრი ერთ ბისტათ მაინც რომ იფედს.

მხლა—თუ გნებავს—ჩვენ მოთხრობა ვუბრუნდეთ. მაგრამ აქაც ისეთი გაღამჭირდება იმ „რალაცის“ დასწერათ, რომელი ჩემი მოთხრობის მოქმედი პირია ამბავი წრეულსაც ვერ გათავდებოდა. მაგამე ეს დღევანდელი მოთხრობაც იმ უნდა ჩაკუშნოს, სადაც გვარიანი ხანისნიყენებენ მისი უფროსი დამები. მევედროთ ზეცას, რომ დემერთმა მე უკუნო განსვენება არ მიანიჭოს.

თხოვილნი იყვნენ) და ასე ათასი კაცი მი-
ღის პარიჟისაკენ.

— ერთი იტალიურს გ ზეთში სწერენ, რომ
უფროსი ვაჟი გარდაბლია—მეოთხე ბარონ-
ბაღის სიძე—მანციო და ზოგი სხვა აფი-
ციებიც საფრანგეთის სამხატურს თავს ანებე-
დნენ. მაგრამ, ამბობენ, რომ ეს ამბავი დასა-
ჯერებელი არ არის.

როცა ბერმანის ჯარი გარს შემოვრტყა
პარიჟს, ამ ჯარის წინამძღოლებს იმედი ჰქონ-
დათ, რომ შიმშილით დავიმორჩილებთ ქა-
ლაქსაო. მართლაც, ადვილათ საფიქრებელი
იყო, რომ ისეთი ქალაქი, როგორც პარიჟი,
რომელშიც ორი მილიონი არის დამწყვედ-
ული და რომელსაც არავითარი საშუალება
არა ჰქონდა პრაკინციებიდან, სარჩო ეშოვნა—
ბევრი-ბევრი ორ თვეს შემდეგ უნდა დამორ-
ჩილებოდა მტერს. მაგრამ, როგორც თვითონ
ნემცები ამბობენ ახლა, ისინი მოტყუდნენ:
ბევრ სამ თვეზე მეტი გადის, რაც ეს ორი
მილიონი პარიჟელები დამწყვედული არიან;
ჯერ შინაურ პარტუტის და ფრინველების
ხორცი შესჭამეს იმათ და მერე ცხენის, კა-
ტის, ძაღლის და თავის ხორცს შეუდგნენ,—
და დამორჩილებას მანც არავინ არ ჰფიქ-
რობს. ამ სამი თვის განმავლობაში პარიჟის
მმართველობამ გამაგრა პარიჟის ფორტიბი,
გამართა და შეაიარაღა დიდძალი არმია და
გამაზადა საომრათ. ამბობენ, რომ, მიადგნენ
თუ არა ნემცები პარიჟს, იმ წამსვე რომ მო-
გინდომებინათ პარიჟის აღება, ძალიან ადვი-
ლათ შეეძლოთ, რადგან მაშინ თითქმის
არც თვითონ პარიჟში და არც პრაკინ-
ციებში ჯარი არა ყავდათ და არც ფორ-
ტიბი იყვნენ გამაგრებული. ერთი ინგლი-
სური გავითის კორკესზონდენტი იწერება,
რომ ნემცები ახლა შეუდგნენ პარიჟის აღე-
ბის მზადებასაო. ისინი აპირებენ თურმე ყუმ-
ბარების დაშენას სამხრეთით, სადაც კარგა ძა-
ლი ზარბაზნები და ყუმბარები აქვთ; ჯერ უნ-
და აიღონ ერთი რომელიმე ფორტი და შემ-
დეგ თვითონ პარიჟს დაუშენენ და ამ რიგით,
მათი აზრით, დამორჩილებენ ქალაქსა. მარ-
ლატ როგორც უკანასკნელი ტელეგრაფები-
მ სჩანს, აღმოსავლეთით (ნოჟანის ფორტი-
ბი) მოსდგომიან ნემცები პარიჟსა და დაუშე-
ნათ ყუმბარები.

უცხო ქვეყნები

ავსტრია და ვენეცია

ჩეხურ გაზეთებში დაბეჭდილია ის ადრესი,
რომელიც 87 ჩეხის დეპუტატებს წარუდგე-
ნით ამ მოკლე ხანში ავსტრია—ვენეციის
კანცლერის-ბეისტისათვის. ამ ადრესში სხვა-
თა შორის აი რას სწერენ ჩეხის ხალხის
წარმომადგენლები:

„ავსტრიაში ისეთი წყობილობაა ახლა, რომ
ჩვენს არ შეუძლიანთ თავისუფლათ გამო-
ხატვანთა თვითნებ სურვილი და წარმოსთ-
ნით თვითნებ აზრები. ამ ჟამად ისეთი ამბე-
დობა მერობაში, რომ ამ საქმეებში გაურე-
ლობა ძალიან საწყობარია ჩეხის ხალხისა-
რის. ამის გამო ქვემოთ ამისა ხელის მომ-
ხელნი, რომელნიც კამდონჯეომე ამოურ-
თა ჩეხის ხალხს თავის წარმომადგენლებათ,
ირობთ რაცხვენ გამოსთქვენ ჩეხების პო-
ლიტიკური აზრები.

„აბი, როგორია იმათი აზრები:
„ახლანდელი დროება თხოულობს, რომ
თავისუფლება და დამოუკიდებლობა, რო-
მელიც ეკუთვნის ყოველ განცალკევებულ
ხალხს, მიიჭებულნი ჰქონდეს აგრეთვე მთელ
საქმეს; ამიტომ რომ არ შეიძლება მთელ
ხალხს არ ჰქონდეს ის უფლებები, რაც ცალ-
კაცი აქვს. ის უფლება, რომლითაც ყო-
ველი ხალხს შეუძლია განაგოს თავის საკუ-
რებას, მიიჭებულნი ჰქონდეს ყველა ხალხებს,
რომელნიც არიან. უნდა იდგეს. ყველა ხალხებს,

დიდსა და პატარებს, ერთნირი უფლება აქვთ
თვით-არსებობისა. როცა ხალხების უფლებებზე
ესჯით, იმათ სიძლიერეს და გასწყვეტი იარა-
ღების რიცხვს კი არ უნდა მივაქციოთ ყურად-
ღება; ასე რომ ექნათ, სუსტ ხალხებს წაერ-
თმევთ ყოველი უფლება; ყოველი მკაცრ ძა-
ლაზე იქნება დამოკიდებული, კაცის თავის-
უფლებას და ღირსებას საშხედრო დესპოტიზ-
მი შთანთქავს და განქრება ყველა საუკეთესო
ქმნილება კაცობრიობის კეთილსა. თანუფლებ-
ა და ძმობა, მშვიდობიანობა და კაცური კავ-
შირი ხალხებს შორის მხოლოდ მაშინ დამ-
კვიდრდება, როდესაც აღიარებენ, რომ ყველა
ხალხებს ერთნირი უფლება აქვთ თვით-არ-
სებობისა და როდესაც ხალხებს ერთმანეთის
პატივის ცემა ექნებათ.

„ჩეხის ხალხს ჰსურს, რომ ამ პრინციპე-
ბით ხელმძღვანელობდნენ ავსტრიაში და რომ
ამ ნაირათ მკვიდრი და სამართლიანი კავში-
რი დაუფუნდეს იმ ხალხებს შორის, რომელ-
ნიც ავსტრიის იმპერიას შეადგენენ.“

რაც შეეხება ახლანდელ პოლიტიკურ სა-
ქმეებს, ამაზე აი რას სწერენ ჩეხის დეპუტა-
ტები თავიანთ ადრესში:

„ბერმანის, უიქველია, სრული უფლება
აქვს, აიღოს ხელში თოფი და მოიშოროს
თავიდან ის მტერი, რომელიც იმას დაეცა და
იმის შინაგან საქმეებში გარეგანს უპირებდა.
მაგრამ, თუ ბერმანის ლტოლილება ის არის,
რომ ძალიან ჩაუტყნოს საფრანგეთს რომელი-
მე მმართველობა, ან წაართვას ისეთი მიწები,
რომლის მცხოვრებლებს არა ჰსურთ ბერმა-
ნისთან შეერთება,—მაშინ ის დაარღვევს უც-
ხო ხალხის უფლებას და ძალას უფლებებზე
უპირატესობას მისცემს. ჩეხის ხალხს არ შე-
უძლია არ თანაუგრძნოს ჩინებულსა და კე-
თილ-შობილ საფრანგეთის ხალხს, რომელიც
იბრძვის სამშობლოსა და თავისუფლების და-
საცველათ, რომელმანც ისე ბევრი შესძინა
ცივილიზაციას და სხვაგვარ თავისუფლებას.
ჩეხის ხალხი დარწმუნებულია, რომ, საფრან-
გეთის მიწების დაპყრობის გამო, ასტყდება
დაუწყყარებელი და სასტიკი ომიანობა, რო-
მელიც უკან დასწყევს ცივილიზაციას.—ჩეხის
ხალხი აგრეთვე დარწმუნებულია, რომ უსა-
მართლობაა დაუშლონ დიდებულ რუსეთის
ხალხს, სურვალისა მებრ, გაამგროს შავის
ზღვის ნაპირები. ავსტრიის მხრით ამ საქმეში
გარეგან და დახმარება ერთი უდიდესთაგანი სა-
ხელმწიფოს დამცირებისა—იქნებოდა ისეთი
საქმე; რომელიც არასოდეს არ მიეტევებოდა
იმა; ეს დამტკიცებდა, რომ ავსტრიას არ ეს-
მის თავის საკუთარი სარგებლობა.“

მანცლერ ბეისტმა ეს ადრესი უკანვე დაუ-
ბრუნა ჩეხის დეპუტატებს და გამოაცხადა,
რომ იმათ, კონსტიტუციის ძალით, კანონმდ-
ბელი წესით შეუძლიანთ ითხოვონ, რაც
ჰსურთ. როგორც სჩანს, ბეისტი ძალიან გა-
უჯავრებია ამ ადრესს; ის ამბობს: „არც ერ-
თი სახელმწიფო არ მისცემს შინაურ პარტი-
ებს ამ ნაირი მოქმედების ნებას. ამ ნაირი
მოქმედება—უფრო სასტიკი სიტყვა რომ არ
ვიხმაროთ—თავის ქვეყნის განდგომა არის.“
ბოლოს კანცლერი ამბობს, რომ მმართველობა
ენერგიულათ უნდა მოექცეს იმ პირთა,
რომელნიც ამისთანა საქმეებში ჩადიან.

— ავსტრიის პარლამენტის უკანასკნელს
სხდომაში ერთმა ხალხის წარმომადგენელმა
ჰკითხა სახმედრო მინისტრს—როგორ მოიხმა-
რა მმართველობამ პარლამენტისაგან მიცემუ-
ლი ფულები და რა ცვლილება მოახდინა
იმან არმიისაო. სახმედრო მინისტრის პასუხი-
დგან სჩანს, რომ ავსტრიის ჯარები ახლა კარგ
მდგომარეობაში არიან; გაწერონილი (რიგუ-
ლიარული) ჯარის რიცხვი—864,849 არის;
ამას გარდა 187,000 კაცი ლანდვერში ით-
ვლება. ასე რომ ომიანობის დროს ავსტრი-
ას შეუძლია ერთ მილიონზე მეტი ჯარი გა-
მოიყვანოს ბრძოლის ველზე. მთელ ამ ჯარს

ახალი (მსწრაფლ-მსროლელი) თოფები აქვს
დარიგებული. ზარბაზნებიც საკმაოთ არის.

საზარაზამთი

როცა ნემცები პარიჟს მიადგნენ, იმათ, თა-
ვის ოცი წლის გაწერონილი ჯარისა და ზარ-
ბაზნების გარდა; იმის იმედი ჰქონდათ, რომ
თვითონ პარიჟში არეულობა მოხდებოდა და
ჩვენ ამ არეულობით ეისარგებლებოდა. ნაპო-
ლეონსაც დიდი იმედი ჰქონდა, რომ რეს-
პუბლიკა არ გაძლებს საფრანგეთში და ამი-
ტომ სცდილობდა; ნემცების დახმარებით, ისევე
დამრუნებელიყო პარიჟში. პირველ ხანებში
მართლაც ზოგან, და განსაკუთრებით პარიჟ-
ში და ლიონში, არეულობა იყო; მაგრამ,
როგორც ახლა იწერებინან გაზეთებში; ამ ჟა-
მად ყველგან და ყველა პარტიები დაწყყარე-
ბულან და არავინ არ ეწინააღმდეგება დროე-
ბით მმართველობასაო; ყველას ერთი აზრი
აქვს თურმე, რომ დაცვას გადიდებული
ნემცებისაგან სამშობლო და თავისუფლება.
რესპუბლიკური გაზეთი „Rappel“, რომელიც
წინეთ ძალიან უკმაყოფილოთ იყო დროებით
მმართველობისა, ახლა მეტი არ შეიძლება ისე
თანაუგრძნობს ტროშუს და იმის აზრსაგან.
მართლაც ბლანკის გაზეთი „Patrie en danger“
არ თანაუგრძნობდა ახლანდელ მმართველო-
ბას, მაგრამ პარიჟელები სრულიად არ ჰკით-
ხულობდნენ იმას, ასე რომ ბოლოს ეს გაზე-
თი მოისპო. აგრეთვე ჟელიქს-პაის გაზეთი—
„Combat“—თანაგრძნობას უცხადებს ამ მმარ-
თებლობის განკარგულებებს.

— 20 დეკემბერს ბორდოში მისელიათ პა-
რიჟიდან ჰაერის ფორჩით გაზავნილი დეპუტა-
ტები 16 დეკემბერს ყოფილა დაწერი-
ლი. აი ეს დეპუტა:

„დროებითა მმართველობამ გამოაცხადა, რომ
პური ულუფებათ არ გაიყიდებოდა; ვისაც რამ-
დანი უნდა, იმდენის ყიდვა შეუძლიაო. შე-
ქველია, პარიჟელები, თავის სამშობლოსა და
პატიოსნების დასაცველათ, არაფერს არ და-
ზოგვენ, თუ გაჭირება მიადგათ; მაგრამ, ლეთის
მადლით, ჯერ კიდევ იმდენი პური გვაქვს პა-
რიჟში, რომ საჭიროთ არა ერაცხთ ულუფე-
ბათ გაყიდვით. პურის გაყიდვაში მხოლოდ
ერთი ცვლილება უნდა მოახდინოთ: დღეის
შემდეგ პარიჟში გაისყიდება ყველასთვის; ლა-
რებისა და შემძლებელისათვის, მხოლოდ მო-
შავო პური. არც ხორციული შემოგვეკლება
ჯერა; სხვა და სხვა გვარი ხორცი ისყიდება
მმართველობისაგან გამართულს საყსაბოებში.
მამასადამე ხალხს არ შემოაკლდება ეს ორი
აუცილებლათ საჭირო საზრდო. ჩვენ შეეფი-
ცეთ ერთმანეთს, რომ სამშობლოს დაცვისა-
თვის არავითარ მსხვერპლსა და შიმს არ შე-
უდგებით და დარწმუნებული ვართ, რომ მა-
ლე შევასრულებთ ჩვენ წადილსა.“

— ერთი ინგლისური გაზეთის კორრეს-
პონდენტი ყოფილა მილდელსმგევეში და ნა-
პოლეონთან ულაპარაკნია. აი სხვათა შორის
რა უთქვამს ნაპოლეონს თავის საფრანგეთში
დამრუნებაზე: „შეველამ უნდა იცოდეს, რომ
მე არც პრუსიის ხიმუტებისა და არც დატყე-
ვებული არმიის შემწეობით არ მოვიდომებ
ხელ-ახლავ საფრანგეთის ტახტზე დაჯდომას.
მე ერთად ერთი ხელმწიფე ვარ საფრანგეთი-
სა და ვხელმწიფობ არა თუ მართო წყალო-
ბითა ლეთისათა, არამედ ერის ამორჩეითაც.
საფრანგეთის ერმა ოთხჯერ დამტკიცა ჩემი
ამორჩევა, და ახლაც ამ ერმავე უნდა მომი-
ხმოს მე. არმიას ისეთივე ცოტა უფლება აქვს
დამაჯღინოს მე საფრანგეთის ტახტზე, რო-
გორც პარიჟის ადოკატებსა და ქუჩის მაწანწა-
ლებს ჰქონდათ უფლება ჩემი ამ ტახტიდან ჩა-
მოგდებისა. ამ საქმის გადაწყვეტა მხოლოდ
საფრანგეთის ერს შეუძლია.“

— აი რას იწერება ერთი ინგლისური გა-
ზეთის კორრესპონდენტი საფრანგეთის მმარ-
თებლობის რეზიდენციის ტურიდამ ბორდო-
ში გადატანაზე. „რვა დეკემბერს, დილით, მე
შევიტყე, რომ მმართველობა 4 საათზე გადის

ტურიდამ. რადგან პრუსიელთა უფლებს წინადა-
გნენ ტურს, ამისთვის წერილობითი კომისია
ჰქონდათ მართებლობის წევრებს, რომ სადმე
დასავლეთისაკენ გადაეტანათ თავის რეზიდენ-
ცია; ჟურიშონს უნდოდა ბრესტში გადასუ-
ლიყო მმართველობა, მაგრამ მამბეტა არ და-
თანხმდა; რადგან შორს ეიქნებოთ ბრძოლის
ველიდამაო; ის ურჩევდა ლიონში გადასვლას.
ბოლოს კი ბორდოში გადასვლა გადაწყვიტეს.

ლიუქსენბურგი

პრუსიას დიდ ბანია ჰსურს ჩიგდოს ხელ-
ში ერთი პატარა სახელმწიფო, რომელიც მდე-
ბარებს საფრანგეთის, ბელგიისა და შრუსიის
სამზღვრებს შუა. ჩვენ ვამბობთ ლიუქსენ-
ბურგზე; პრუსიას 1867 წელს უნდოდა დაე-
ყრო ეს პატარა ქვეყანა; მაგრამ მაშინ კიდევ
ძლიერმა ნაპოლეონმა და ინგლისმა არ მისცეს
ამის ნება და ამწლის კონვენციის პირობით
ლიუქსენბურგი თავისუფალი ქვეყანა უნდა
იყოს. ახლა ბისმარკმა კიდევ გამოძებნა მი-
ზეზი და უნდა ეს საგერცოგო ბერმანის მი-
აკეროს. იმან მისწერა ბერმანის სახელმწიფო-
ებს, რომ ლიუქსენბურგმა, თუმც ამ ომში
ნეიტრალიტეტი გამოაცხადა, მაგრამ მაინც
ფრანცუზების მხარე უჭირავსო, ხორაგს და
თოფ-იარაღს უზიდავსო, იმათ აეთმყოფებს
უფლისო და ჩუმათ სცდილობს, რომ ჩვენ ნემ-
ცებს, როგორმე გვაეროსო. ამის გამო, უმა-
ტებს ბისმარკი, პრუსია აღარ სთვლის თავის
თავს ვალდებულიათ აღიაროს ლიუქსენბურ-
ლის ნეიტრალიტეტი და, როცა დრო მოვა,
აზღვევინებს იმას ფრანცუზების მიდგომას. ამ
ნოტამ, რასაკვირველია, ააღლეა ლიუქსენ-
ბურგელები, ყველგან ისმის იქ პრუსიის
უკმაყოფილება და ყველა მზათ არის, ყოვე-
ლის ღონისძიებით, დათვას თვითარსებო-
ბა. ლიუქსენბურგის პატრიოტიულობა კამიტე-
ტმა ხელმწიფესთან წარადგინა ადრესი, რომე-
ლსაც დიდ ძალმა ხალხმა მოაწერა ხელი
და რომელშიც ის აცხადებს, რომ ლიუ-
ქსენბურგი მტკიცედ და პატიოსნად იცავდა
ნეიტრალიტეტს და ამიტომ ის უარ ჰყოფს იმ
ბრალდებულებას, რომელსაც ბისმარკი ადებს;
ამასთანავე ამ ადრესში გამოცხადებული ლიუ-
ქსენბურგის ხალხის გულთბადი სურვილი,
რომ იმან დაცვას თავისუფლება და არ შეუ-
ერთდეს პრუსიას.

ოსმალეთი

ის გარემოება, რომ ოსმალეთი ამ მოკლე
ხანს დიდ ჯარს აგზავნის სამხრეთით არაბე-
თში, ამტკიცებს, რომ ომიანობას არ მოელოს
1869 წლის ტრაქტატის დარღვევის გამო. ომი-
ანობას რომ მოელოდეს, არ გაგზავნიდა ჯარს,
შინაც დასჭირებოდა. არაბეთში ხონთქარი
იმიტომ აგზავნის ჯარს, რომ იქ აჯანყებულა
ერთი იმის ქვეშევრდომი მაზრის (ასირის)
უფროსი, რომელსაც უნდა თურმე სულ მო-
სცილდეს ოსმალეთსა და თავის მაზრისაგან
ცალკე სახელმწიფო შეადგინოს. აი ამ ასი-
რის მმართველის დასამორჩილებლათ და და-
საჯულათ აგზავნის ხონთქარი 22,000 კაცსა.

წარსული კვირის ტელეგრაფები.

ს.-პეტერბურგი, 17 დეკემბერს.
ლენერალ ბურბაკი, თავის არმიით, სამხრე-
თისაკენ მიდის, მერდერთან საომრათ.
— მადრიდში ლენერალ პრიმის მოკვლა
განუზრანათ; ის დაჭრეს.
— საფრანგეთში ძალიან სიციფები დადგა.
— შალონიში 10,000 აეთმყოფი დაჭრი-
ლი ნემცი სწევს.
ს. პეტერბურგი, 19 დეკემბერს.
ბარიბალდომ დაიჭირა ლიქონი, რომელიც
ნემცებმა მიატოვეს.
— იტალიის კაროლი — მიქტორ-მანუი-
ლი—მივიდა რომს; ხალხი დიდს აღტაცებაშია.
— პრიმი მოკვლა დაჭრობისაგან. მად-
რიდი ძალიან ადლებულია. ახლად ამორ-

ეული კაროლის-ამედიის—მოხელა მსპანი-
ში დაგვიანდა.
— რუანთან ექვსი საათის განმავლობაში
იყო გაცხარებული ბრძოლა და პრუსიელები
უკუ აქციეს; ისინი გადნეს შვილიდამ, დიუ-
ვალიდამ და შატო რომლიდამ.

ს. პეტერბურლი, 21 დეკემბერს.

ნემცები ღრდამ უკან დაბრუნდნენ.

— მონჭერენცია დანიშნულ დროზე ვერ
შეიკრიბება.

— მსმალეთსა და მეგიპტეს შუა უთან-
ხმოება ატყდა.

— რუანთან დიდი ბრძოლა არის.

ს. პეტერბურლი, 22 დეკემბერს.

პრუსიელები გამოვიდნენ შიენილამ და ბონ-
ნიდამ (პირველი ქალაქი 60 ვერსზეა და მე-
ორე 80-ზე სამხრეთით მორღენიდა.)

ს. პეტერბურლი, 23 დეკ.

პარიჟში 600 კაცი გაყინა.

— ნემცებმა დაუშინეს ყუმბარები ნოჟანის
ჭორტს (პარიჟთან, აღმოსავლეთით).

— პრუსიელები, დიდის ზიანით, უკუ აქ-
ციეს მანდომთან.

— საინიესა და ბეკნთან პრუსიელები
დაამარცხეს.

— ამედიე მივიდა მადრიდში.

ს. პეტერბურლი, 24 დეკ.

ბრაჭ ბეისტი თავის ნოტაში ამტკიცებს, რომ
აესტრია და ბერმანია ძალიან დაუახლოვდნენ
ერთმანეთსაო.

— ღღეს, 24 დეკემბერს (5 იანვარს) ნემცებ-
მა დაუწყეს ყუმბარების დაშენა პარიჟის სამ-
ხრეთ ჭორტებსა.

— საფრანგეთის ჩრდილოეთის არმიამ ბონომ-
თან დაამარცხა ნემცების ჯარები.

ს. პეტერბურლი, 25 დეკ.

იმ მოხსენებაში, რომელიც ხელმწიფე იმ-
პერატორს წარუდგინა სამხედრო საქმეების მი-
ნისტრმა, სწერია: სამხედრო სამსახურის ედა
თ ხ უ ტ მ ე ტ ი წელიწადია; ნამდვილ სამსა-
ხურში შ ვ ი დ წელიწადზე მეტი არაიენ არ
დარჩება. შოველ წელიწადს 21 წლის ყმაწვი-
ლი კაცებიდამ ასში ოცდა ხუთი უნდა გამო-
იწვიოს; თავის დახსნა სამხედრო სამსახური-
საგან მოისპობა. ბანათლებული წოდების პი-
რები 17 წლიდამ შეირიცხებიან სამხედრო
სამსახურში და უფრო მკირე ხანს იმსახურე-
ბენ, რომლის შემდგომ იმათ მიეცემათ აფი-
ცრის ჩინები.

ნარკვი

მნიანობის გამოცხადებამდინ საფრანგეთში იყო სულ
8 მარშალი (უმთავრესი სამხედრო ჩინი), 85 დივიზი-
ის ლენერალი და 160 ბრიგადის ლენერალი. ამათში
ოთხი მარშალი ახლა დატყვევებულია ნემცებისაგან:
მაკ-მაჟონი, ტან-რობერი, ბანენი და ლეგეზი; მაკ-მა-
ჟონი სედანში დატყვევებს და დანარჩენი სამი მეცის
კაპიტულაციისდროს. იმ 85 ლენერალში, რომელნიც ომ-
ში საფრანგეთის არმიების წინამძღოლებათ იყვნენ,
22 სედანში დატყვევებს და 30 მეცში; ამისიც ომში
მოჰკლეს.

სუდის და ნაკლები საქმელის გამო პარიჟში ავთ-
მუაფობა გახშირებულია და ამის გამო, როგორც იწე-
რებიან, ახლა უფრო მეტი კედებიანო, ვიდრემ წინ.
მართლაც წინეთ კვირაში აქ 1800 კაცზე მეტი ძვი-
რათ კედებოდა და ახლა კი ნოემბრის 17-დამ24-
მდი 2,064 კაცი მოჰკლარა. მომეტებული ნაწილი
ყვავილისა და სახლისაგან კედებიან თურმე.

ნიუ-იორკის შტატის გუბერნატორმა წარუდგინა ანგა-
რიში ამერიკის წარმომადგენლების პალატას, რომლი-
დგანაც ვტყობილობთ, რომ მართო ეს შტატი ხარჯავს
წელიწადში 2 კო ლ ე ბ ე — რვა მილიონ ნახევარ

დოლარს *). ამ შტატის შკოლებში ერთ ნახევარი მი-
ლიონი ყმაწვილი დაიარება. (უნდა იცოდეთ, რომ
ამერიკაში ვალდებულებითი სწავლა, ე. ი. ყველა დედ-
მამა ვალდებულია ასწავლოს თავის შვილებს წერა-კი-
თხვა მაინც).

პრუსიის ფრანკფურტის საეპიშოპოსოში აწერილია
ერთი გასაცარი სტომაქის პატრონი კაცი. ამ კაცს
ისეთი მალა ჰქონდა, რომ, კი მოხედებოდა ხელში, ყველა-
ფერს პირში იტენიდა; ერთხელ იპს გადაეუღაპა პრუ-
სიელები და მუცელი ასტკენდა; ექიმთან რომ მიიყვანეს
საწამლავათ, სტაცა ხელი იმის საათის ძეგვს და ხელ-
თათმანებს და უფროთ გადაეუღა. 17 წლის რომ შე-
იქნა, წონით ორ ფუთ ნახევარზე მეტი არ იყო, მაგ-
რამ საათში ოცდა ოთხ გირეანქა ხორცს სჭამდა, თუ
იზოვინდა საღვე. მრთხელ დაეჭირა კატა ისე შეეჭამა,
რომ ძვლების მეტი არა დაეტოვებია. იმას აძლევდნენ
იმდენ ულუფას, რამდენიც რვა კაცს ეყოფოდა, მაგრამ
მაინც ვერ ძღებოდა. საშინლათ უყვარდა თურმე გველი
და ძლოკვი და, საცა კი დაიჭერდა იმათ, მიეღ-მთე-
ლად უღაპავდა. მრთხელ კიდევ, აფიცრების თვალწინ.
იმან შესჭამა ოცდა ათი გირეანქა წილები და ქონის
სანთელი; მეორეთ იმან მოიპარა თხუთმეტი მუშის
სადილი და ერთი ნამცეცხე აღარ დასტოვა. ამბობენ,
რომ ამ გასაკვირველმა სტომაქის პატრონმა კაცმა წლი-
სა და ორი თვის ბავში შესჭამაო. სახით, კუთითა და
ყოფა-ქცევით ის სხვა კაცებში არაფრით არ გაიჩნებოდა
თურმე.

ზოგიერთი სწავლულები ამტკიცებენ, რომ რა ცხო-
ველსაც უფრო დიდი ტენი აქვს, ის უფრო ჰკვიანიც
არისო. მაგრამ ამ უკანასკნელ დროს ერთი ფრანკფურტის
სწავლულია ძოლენი, რომელმანც დაწერილებით გამო-
იკვლია ეს საქმე და ბევრ ცხოველებს გაუსინჯა ტენი-
ნი, — ამტკიცებს, რომ ეს სრულიად უსაფუძვლო აზრი-
აო. მაგალითად, იმის გამოკვლევით გამოდის, რომ
კაცის სხეული და ტენი რომ შევადაროთ მიმუნების,
თავებისა და ზოგიერთი ფრინველებისას, გამოვა რომ
სხეულის და ვფარათ, ამ უკანასკნელ ცხოველებს უფრო
მეტი ტენი აქვთ, ვიდრე ადამიანს, მაგრამ, ვინ იტყვის,
რომ ესენი კაცებზე უფრო ჰკვიანები იყვნენ? მაშა სა-
დამე ტენის სიდიდზე არ არის დამოკიდებული.

ღღე არ გავა თურმე, რომ საფრანგეთის მმართვე-
ლობას არ წარუდგინონ ვალაყებმა ახლად მოგონილი
კარტინიცები და თუ სხვა რამ კაცის სახოცი იარაღები.
ამ ხანებში მოიგონეს, მაგალითად პარიჟში ისეთი
კარტინიცები, რომელნიც მინუტში 400 მეტჯერ ის-
ვრის და ერთი (ორთქლის) კარტინიცა მინუტში 4,500
ჯერ ისვრის. ამას გარდა, ვიდაცას მოუგონია „საღვე-
წი“ მაშინა, რომელიც ისე თურმე მოწყობილია, რომ
არც ხმას უშვებს და არც კომლს; ეს საღვეწი მაშინა
ღირს თუმანთ და სულ ხანის განმავლობაში 300,000-
ჯერ შეუძლია გაისროლოს; ასე რომ, ყოველი იმის
ტყეია რომ მოხდეს ნემცეს, მთელი იმათი ჯარის ამო-
ხოცვა ფრანკფურტს სულ 30 მანეთად დაუჯდებათ.

„ღრობებში“ რამდენიმე მაგალითი იყო მოყვანილი
თუ როგორ ეხმარებიან გაჭირებულ საფრანგეთს იქაური
ქალები. ერთი კიდევ მოგვცეს: მოგვსის მთებში ერთ
ქალს მოუგროვებია თავისუფალი მსროლულები, წინ
მიუძღვის და ბევრ ზანს აძლევს თურმე ნემცებს. გა-
საკვირვებია ამ კალის ცხოვრება: პატარაობიდანვე იმან
გამოიჩინა კაცური ხასიათი; გასათხოვარი რომ შეიქნა,
1863, წავიდა პოლში, თავის დასთან, სადაც მი-
იღო მონაწილეობა იქაურ არეულობაში; აქ დივიზიის
ის და ციმბირში გაგზავნეს; ციმბირიდან გაიქცა და რა-
მდონიმე წელიწადს პარიჟში სცხოვრებდა. შარშანწინ
ავთამყოფობის გამო, ის წავიდა მოგების მთებში, სა-
დაც ახლა მამულის დამცველები მოხვრიბა და გზისწვი
პრუსიელებსა.

პარიჟის არხებისკომპოზმა დაიარა თურმე იქაური
ლაზარეთები და ყველაგან ავთამყოფებს და დაჭრილებს
*) ერთი დოლარი — ჩვენ ფულზე — ექვს აბაზს
უზალთუნს შეადგენს.

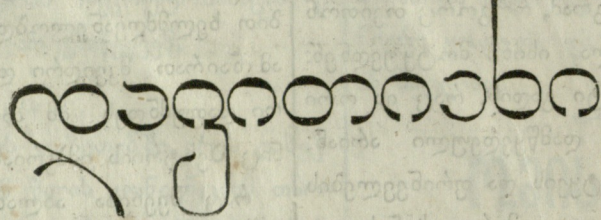
ამხნევებდა და ურჩევდა იმათ, რომ განთავისუფლდნენ
ავთამყოფობისაგან თუ არა, იმწამსვე წავიდნენ თავი-
ანთ პოლკებში და ემძოდონ მტერსა. „სანამ სამშობ-
ლოს არ დაიხსნიოთ, დამორჩილება აზრშიაც არ უნდა
გაიფილოთო, სთქვა არქიეპისკოპოზმა. მე ძალიან ვწუხ-
ვარ, რომ ანაფორა არ მადღეს ნებას თოფით ხელში
გავიდე რომელსამე ჭორტზე და ჩემი წილი დახმარება
მეც უძღვნა გაჭირებულს საფრანგეთსა.“

სიტის უბნის (ლანდონში) ვაჭრები და ბანკირები
შეყრილან ამ მოკლე ხანს და ჰქონიათ ახლანდელ გა-

რემოებზე მოლაპარაკება. ამ კრებაში იმათ გად-
წყვეტიათ, მმართველობას ვტყვევებდნენ და
იქნება მოარჩოს პრუსიის და საფრანგეთს შორის
და იმან უნდა აღიაროს ახლანდელი საფრანგეთის მარ-
თებლობა.

განცხადება

თფილისში იყიდება და მალე მუთაისსაც გაიგზავნება
გუარამიანი
ანუ

დავით ბურამიშვილის თხზულება

ბ. წერეთლის წინასიტყვაობით: „დავით ბურამიშვილი და იმის წინა-დროები.“
ფასი ათი შაური

ტფილისს ღებელირის (ბ. წერეთლის და კამპ.) სტამბაში და წიგნების მალაზიებში
და მუთაისს ბერასიმე ძალანდარისშვილთან, და საგუბერნიო სტამბაში ისყიდება

სასოფლო გავითის

(ბუნების მეცნიერებებზე) თხზულება სობოლშიკოვისა, ნათარგმნი და გამოცემუ-
ლი „სასოფლო გავითის“ რედაქციისაგან. —
ფასი ხუთი შაური.

იყიდება ტფილისს მართანოვის წიგნის მა-
ლაზიაში და ი. ბოგებაშვილისას.

ქართული ანბანი

შედგენილი ი. ბოგებაშვილისაგან
ფასი ორი შაური

ბუნების ქარი

საკითხავი წიგნი მოსწავლეთათვის საქარ-
თველოს კარტითა შედგენილი ი. ბოგება-
შვილისაგან.
ფასი სამი აბაზი და ერთი შაური

ალადათოვის მალაზიაში ისყიდება.

გავუგებვის მოკლე

დაიგება ყმაწვილების შენახვისა თხზუ-
ბა ნგლისის კოროლევის დოქტორის ძამბის
ფასი ათი შაური

წიგნების მალაზიაში ისყიდება

ბ. პრისტავის

თხზულება
ავტორის პორტრეტით
ფასი ორის წიგნისა სამი აბაზი

„სასოფლო გავითის“

რედაქციისაგან

მომავალს წელს „სასოფლო გავითი“ გამოვა იმავე პროგრამით და რედაქცია
დგება წასულ წლებზე უკეთ ასრულოს თავის მოვალეობა. წინა წლებში ჩვენ გვინდოდა
სამეცნიერო და სამეურნეო განყოფილებაში სტატიები სურათებითაც განვემარტებინა
მაგრამ რა ღონისძიების იმედიც გვქონდა, ის არ აგვისრულდა და ამის გამო ჩვენმა ანგ-
რიშმა ფუტათ გაიარა. ორიოდ სურათი კი დაგვეჭდეთ შარშან, მაგრამ მართა ამით
გახდებოდა. მომავალს წელს იმედი გვაქვს, როგორც სურათებით, ისე თვითონ სტატიებ-
ღირსებით გამოვისყიდოთ, რაც გასულს, წლებში დაგვაკლდა. რაიცა შეეხება ხელის
საწერს ფასს და სხვა პირობებს, ისევ ისე დარჩება, როგორც აქამომდე ყოფილა.

უმთავრესი ნაკლულებანება „სასოფლო გავითისა“ ის იყო, რომ მკვირცხლად
განსჯიდა იმ მოთხოვნილებათა, რომელნიც ახლანდელს ჩვენს მდგომარეობას შეეფერებოდა
მაგრამ მომეტებულ ნაწილათ რედაქციაზე არ იყო დამოკიდებული ამ ნაკლულებანებ-
მოკვეთა. შემდგომ კი რამდენიც შეიძლება, მოხერხებას არ დავაკლებთ, რომ ეს ნაკლ-
ლებანება შევამკროთ.

ხელის მოწერა „სასოფლო გავითის“ შეიძლება:
თფილისში „სასოფლო გავითის“ რედაქციის კანტორაში ღუბილირის (ბ. წერეთ-
ლი და კამპ.) სტამბაში, ხატისოვის სახლში სერგეიევისა და სოლოლაკის ქუჩაზე.
მუთაისში — ბერასიმე ძალანდარისშვილთან (სასულიერო სასწავლებელში)
სეიმონ ლოლბერიძისთან, სილაზე.

თფილისსა და მუთაისს გარეშე მცხოვრებთა შემდგეი აღრესით შეუძლიათ დაიბარ-
გავითი: ВЪ Тифлисъ въ контору Редакціи „Сельской Газеты,“ на углу Сололаковской
Сергіевской улицъ, д. Хагисова.

ხელმოსაწერი ფასი:

	ბუგზავნელათ.	გავითის
ერთი წლისა თფილისში და აგრეთვე სხვა ადგილებში	3 მან.	4 მან.
ნახევარი წლისა	1 მ. 50 კ.	2 მ.
ხელის მოწერა უმორჩილესათ ვაზოვთ, თუ დაიბარებენ, გარკვევით შემოგვითვალონ თვის ლი გვარი და ადგილ-სამყოფი.		